

**Maa, jossa naisten ja lasten oli ennen turvallista kulkea –
Feminiinisen representaatiot Perussuomalaisten
kampanjavidеоissa vuosina 2015 ja 2019**

Sensored

Kandidaatin tutkielma

Kandidaatinseminaari

Kevät 2021

Helsingin yliopisto

Valtiotieteellinen tiedekunta

Tiivistelmä

Tiedekunta: Valtiotieteellinen tiedekunta

Koulutusohjelma: Poliitiikan ja viestinnän kandiohjelma

Opintosuunta: Viestintä

Tekijä: Sensored

Työn nimi: Maa, jossa naisten ja lasten oli ennen turvallista kulkea – Feminiinisen representaatiot Perussuomalaisten kampanjavideoissa vuosina 2015 ja 2019

Työn laji: Kandidaatintutkielma

Kuukausi ja vuosi: 05/2021

Sivumäärä: Tutkielma 27 Lähteet 6

Avainsanat: Representaatio, feminiinisyys, oikeistopopulismi

Säilytyspaikka: Tutkielma on saatavilla työn ohjaajalta, Juha Herkmanilta

Tiivistelmä: Feminiinisyys ja maskuliinisuus voidaan nähdä tietyin merkein rakennettuina sosiaalisina esityksinä, joissa länsimaisessa historiassa maskuliinisuus ja mieheys on määritelty ihmisyyden normina. Poliittiset puolueet ovat merkittäviä yhteiskunnallisia valtarakenteita ja poliittista viestintää voi ajatella puolueiden mainontana, jonka perusteella puolue luo kuvaa itsestään ja poliittisista tavoitteistaan. Poliittista viestintää tutkimalla voidaan selvittää, millaisia normeja ja asenteita puolueet tuottavat. Oikeistopopulistinen diskurssi hyödyntää yhteiskunnassa jo valmiina olevia asenne- ja arvovirtauksia, jotka voidaan saada näkyviin ja tarkastelun kohteeksi. Tässä tutkielmassa on tulkittu oikeistopopulistisen diskurssin kehyksessä länsimaiselle ja suomalaiselle kulttuuriperinteelle tyypillisiä feminiinisuuden symboleja ja merkityksiä Suomen toisiksi suurimman puolueen Perussuomalaisten vuosien 2015 ja 2019 eduskuntavaaleja edeltäneiltä ikonisilta kampanjavideoilta. Analyysin perusteella on nähtävillä selkeä feminiinisuuden ilmaisuun liittyvä oikeistopopulistisen diskurssin kanssa yhteneväinen asenne- ja arvomuutos, joka ilmenee samanaikaisesti puolueen äänestäjäkunnan muutoksena miesvaltaisempaan suuntaan ja viittaa suomalaisen yhteiskunnan syvärakenteissa oleviin asenteisiin.

Sisällys

1. Johdanto.....	1
2. Teoreettinen viitekehys ja keskeiset käsitteet.....	3
2.1 Representaatio	3
2.2 Feminiinisyyden symbolit	3
2.3 Oikeistopopulismi	4
3. Representaatio, valta ja merkitykset.....	5
3.1 Poliittinen viestintä sukupuolituotantona.....	5
3.2 Sukupuolen symbolien ja merkitysten visuaalisen tuotannon tulkinta	7
4. Feminiinisyyden representoiminen länsimaisessa kontekstissa	9
4.1 Länsimaiset naiskuvat ja feminiiniset roolit.....	9
4.2 Oletettu naiseuden identiteetti toiseuden speaktaakkelina.....	12
5. Sukupuolen representaatiot oikeistopopulistisessa diskurssissa.....	13
5.1 Oikeistopopulismi vallan diskurssina ja maskuliinisuuden kriisi	13
5.2 Toksinen maskuliinisuus ja miehin feminiinisyyden oikeistopopulistisissa puolueissa	16
6. Perussuomalaisten kampanjavidet eduskuntavaaleissa vuosina 2015 ja 2019	17
6.1 Aineisto ja menetelmä.....	19
6.2 Analyysi Perussuomalaisten vuoden 2015 eduskuntavaalien kampanjavidet	20
6.3 Analyysi Perussuomalaisten vuoden 2019 eduskuntavaalien kampanjavidet	22
7. Johtopäätökset.....	25
8. Lähteet	27

1. Johdanto

2010-luvulla on käyty runsaasti julkista keskustelua seksuaalisesta häirinnästä ja sen taustalla vaikuttavista yhteiskunnallisista valtarakenteista. Esimerkiksi Naton strategisen viestinnän StratCom-yksikön (NATO StratCom COE 2021) julkaiseman raportin mukaan Suomen hallituksen naisoletettuihin ministereihin kohdistui laajamittaista seksististä verkkohäirintää, johon liittyvää lainsäädäntöä on pidetty Suomessa riittämättömänä. Myös taustalla vaikuttavien naisvihamielisten asenteiden esiin tuomista ja nimeämistä on pidetty haastavana (esim. Hinkula 2021 ja Cater 2021). Puolue on paitsi vaikuttavin poliittinen rakenne, myös sukupuolittunut organisaatio ja puolueiden merkitys ihmisten identiteetin muodostumiselle on identiteettipolitiikan myötä noussut, jolloin puolueiden tapa esittää itsensä ja edustamansa arvot vaikuttavat yhteiskunnalliseen keskusteluun ja kehitykseen. Poliittista viestintää tutkimalla voidaan arvioida sitä, mitä arvoja ja asenteita puolue haluaa esittää ulospäin ja tuottaa suhteessa ympäröivään yhteiskuntaan (esim. O'Brien 2015, Wolsfeld 2011).

Niemen (2017) mukaan Suomi on monilla mittareilla tasa-arvon mallimaa ja kaksinapaisen sukupuolijaon mukaisesti naisoletetuilla on kansainvälisesti verrattuna laaja edustus suomalaisissa puolueissa ja vallan poliittisissa keskittymissä. Kuitenkin Suomessa on verrattain korkeat lähisuhdeväkivallan määrät (esim. Marttala 2011) ja YK-kehitysohjelman (UNDP 2020) tuottaman sukupuolten sosiaalisen normin indeksin mukaan muihin Pohjoismaihin verrattuna laajemmin ilmeneviä ennakoasenteita suhteessa naisten poliittiseen johtajuuteen ja osallisuuteen (esim. Ylä-Anttila 2017). Jotta poliittiset puolueet toiminnassaan tukisivat ja edistäisivät erilaisten ihmisten, myös naisoletettujen osallisuutta, olisi niiden sisällytettävä tasa-arvoa edistäviä rakenteita ja asenteita omaan käytännön toimintaansa ja politiikkaansa. Tämä koskee myös arvoja, joita puolueet näyttävät ulospäin ja esittävät mediassa ja mainonnassaan (Lilliefeldt 2011).

Puolueiden edustamia arvoja ja mielikuvia naisista ja feminiinisyydestä on tutkittu verrattain vähän viimeisten kolmenkymmenen vuoden aikana, vaikka politiikassa ja poliittisessa ilmapiirissä on tapahtunut merkittäviä muutoksia. Koska puolueet edustavat laajoja, vaikuttavia yhteiskunnallisia valtarakenteita ja valitsevat keskuudestaan merkittävät

kunnalliset ja valtiolliset päättäjät, on yhteiskunnallisesti merkittävää tutkia, millaista identiteettiä, ihmiskuvaa ja yhteiskunnallista kehitystä puolueet ovat mukana tuottamassa ja edistämässä. Esimerkiksi Wolsfeld (2011) esittää, että luoduilla mielikuvilla poliittiset vallankäyttäjät voivat laillistaa omaa toimintaansa sekä kannattajakunnan, että äänestäjien keskuudessa.

Suomalainen puoluekenttä on melko yhtenäinen, mutta aiemman tutkimuksen (esim. Ylä-Anttila ym. 2017 ja Westinen ym. 2020) perusteella erityisesti Perussuomalaiset erottuu puolueena nimenomaan suhteessa sukupuolikäsityksiin, sekä mielikuviin ja puolueen naisiksi itsensä ilmoittaneet äänestäjät erottuvat muita puolueita äänestäneistä naisista vanhoillisemmilla arvoillaan. Koska Perussuomalaiset saa jatkuvasti huomiota mediassa ja suosio on tasaista, on merkittävää tutkia, millaista naiskuvaa Perussuomalaiset puolueena luo ja ylläpitää yhteiskunnassa poliittisella viestinnällään, koska sillä voi olla tulevaisuudessa merkitystä valtarakenteisiin, yhteiskunnalliseen päätöksentekoon ja naisten (ja muidenkin) poliittiseen osallisuuteen Suomessa. Naisten osallisuuden lisääminen ei tarkoita pelkästään naisten määrän lisäämistä poliittisiin asemiin, vaan asenteiden muuttamista suhteessa hallinnon paikkaan ja julkisen paikkaan miehisenä areenana.

Tutkimuksen avulla on tarkoitus pyrkiä vastaamaan seuraaviin kysymyksiin:

1. Miten naiskuvaa ja feminiinisyyttä ilmennetään ja esitetään Perussuomalaisten kampanjavideomateriaalissa?
2. Millaista naiskuvaa ja yhteiskunnallisia sukupuoleen liittyviä arvoja ja valtarakenteita Perussuomalaisten poliittinen viestintä pyrkii rakentamaan kampanjavideoiden perusteella?
3. Miten Perussuomalaisten kampanjavideoiden sukupuolten representaatio on tuloutunut käytännössä poliittisena representaationa eduskuntavaalien 2015 ja 2019 jälkeen?

2. Teoreettinen viitekehys ja keskeiset käsitteet

Sukupuoli on merkittävä yhteiskunnallinen valtarakenne, josta erityisesti maskuliinisuuden ja toksisen maskuliinisuuden osalta on olemassa paljon tutkimusta. Feminiiniseksi katsotun representaatiojärjestelmän osuutta on tutkittu laajemmin lähinnä feminiiniseksi oletetun tai naisille suunnatun toiminnan tai tuotteen yhteydessä (Mäkelä ym. 2006). Väitän, että valtaan liittyvän, monitieteisen, feministisen, sosiaaliskonstruktivistisen viestinnätutkimuksen avulla voidaan tutkia myös maskuliiniseksi katsottujen, miesoletetuille suunnattujen organisaatioiden ja medioiden tuottamia käsityksiä feminiinisestä, naisista ja naiseudesta sekä niiden mahdollisia yhteiskunnallisia vaikutuksia.

2.1 Representaatio

Konstruktivistinen näkökulma representaatioon tarkastelee sitä, millaista kulttuurillista ja sosiaalista todellisuutta mediaesitys tuottaa. Media-aineistoa ei pidetä ainoastaan tekijänsä tai kulttuurin heijasteena, vaan myös niiden uusintajana sekä vahvistajana (Seppänen 2005, 95). Visuaalinen representaatio on sekä käsite, että käytäntö ja silloin kun käsitellään erilaisuutta, siihen liittyy myös syvempiä asenteita ja tunteita. Representaatiojärjestelmästä puhutaan silloin, jos tietyssä historiallisessa ajanjaksossa olevasta ajattelusta erilaisuudesta on olemassa kokonaisten kuvallisten ilmiöiden kokoelma (Hall 1997, 140–150).

Representaatiota voi käsitellä sekä esittämisen, että kuvaamisen ja toisaalta edustamisen käsitteenä. Tässä edustamisen muodossaan voi edustaa luokan, sukupuolen, kansalaisuuden tai muun suoran poliittisen edustamisen lisäksi mielipiteitä tai identiteettejä. Kyseessä on toiminnallinen näkökulma, jossa representaatio johtaa johonkin todelliseen lopputulokseen (Rossi, 2015).

2.2 Feminiinisyys

Tässä tutkimuksessa sukupuolta käsitellään konstruktiivisesti Judith Butlerin (2006) sukupuolen performatiivisuuden teorian kautta sekä Teresa De Lauretin (2004) sukupuoliteknologian käsitteen kautta. Butlerin (2006, 229) mukaan sukupuolitettu ihmisruumis on olemassa niissä

moninaisissa toistuvissa teoissa, joista sen todellisuus muodostuu. Julkisen ja sosiaalisen diskurssin avulla säädellään kehon pinnalla ilmaistavaa julkista fantasiaa, jonka kanssa tuotetut, tarkasti ilmaistut eleet, teot ja halut luovat diskursiivisesti ylläpidetyn harhan. Sukupuoli voidaan nähdä pysyvän identiteetin sijaan tyyllitelyjen tekojen sarjana, jolla on sosiaalinen ajallisuus. Sukupuolen todellisuus luodaan jatkuvasti ylläpidetyillä sosiaalisilla esityksillä. Maskuliinisuus ja feminiinisyys voidaan ajatella osaksi strategiaa, joka ylläpitää tiettyä valtatehystä (Butler 2006, 235–236). Sukupuolieroilla viitataan tässä tutkimuksessa siihen, miten tuotetaan kulttuurillista ja sosiaalista käsitystä sukupuolesta. Feminiinisyys ja maskuliinisuus käsitellään sosiaalisina rakenteina, eli tutkittavan kulttuurijärjestelmän sukupuolinormien kautta, luokittelun ja nimeämisen tuotteena (Mäkelä ym. 2006). Miehellä ja naisella puolestaan viitataan kaksijakoisen sukupuolijärjestelmän biologiseksi ajateltuihin eroihin (Järviluoma, Moisala ja Vilkkio 2003, 16). Feminiinisyys on usein määritelty maskuliinisuuden kautta, vastakohtana tai suhteessa siihen (Connell 2014). Feminiinisyudet ja maskuliinisuudet sekä niihin liitetyt piirteet ovat aina paitsi kulttuuri- ja aikasidonnaisia, myös jatkuvassa muutoksen tilassa ja niitä tuotetaan ja ylläpidetään ideoiden representaatioissa, joissa ne linkittyvät aina myös vallan institutionalisoituneihin muotoihin (Oakley 1998, 134).

2.3 Oikeistopopulismi

Oikeistopopulismien käsitteestä ei ole vallitsevaa tieteellistä konsensusta. Tässä tutkielmassa käsite määritellään Cas Mudden (2007) radikaalin populistisen oikeiston teorian perusteella. Populismi itsessään on ohut, kahden ryhmän välille vastakkainasettelua luova ideologia, jossa oikeistopopulistit itse asemoivat itsensä ”kansaan”. Radikaali Mudden mukaan syntyy siitä, että liberaalin demokratian tärkeitä teemoja, kuten vähemmistöjen oikeuksia, kyseenalaistetaan ja eriarvoisuus nähdään luonnollisena järjestyksenä (Mudde 2007). Tässä tutkimuksessa oikeistopopulismia käsitellään vallan diskurssina, eli merkityksiä tuottavana toimintana, jossa luodaan ”meitä” ja ”muita”, sekä prosessina, jossa poliittisen itsemäärittelyn kautta asetetaan vastakkain kuviteltuja ryhmiä ja identiteettejä (Laclau 2005, 161 ja 231). Populistisessa versiossa ”me” ilmaistaan usein ”hiljaisena enemmistönä”, tai ”kansana”, vaikka todellisuudessa tämä ”me” ei sisällä koko kansaa eikä ole ainoa laillinen toimija yhteiskunnassa (Herkman 2019 32–33).

3. Representaatio, valta ja merkitykset

”Latinan kielen sanan *raepresentare* merkityksiä ovat paitsi ´johdattaa mieleen, asettaa silmien eteen, havainnollistaa, kuvailla (mielessään), edustaa´ myös ´panna toimeen, toteuttaa´.” – Rossi (2015, 77)

3.1 Poliittinen viestintä sukupuolituotantona

Representaation käsitettä voi käyttää esimerkiksi tutkittaessa, kenen näkökulmasta ja miten erilaiset mediat esittävät ja tuottavat todellisuutta (Seppänen 2005, 77). De Lauretisin (2004) mukaan myös sukupuoli on sosiaalinen ja historiallinen representaatio sekä prosessi, jota tuotetaan koko ajan kaikissa yhteiskunnallisissa instituutioissa ja myös viestinnässä. Rossi (2006) esittää, että instituutiot, jotka tuottavat sukupuoliteknologioita, omaavat valtaa yhteiskunnallisten merkitysten valvomiseen ja sukupuolen representaatioiden tuottamiseen sekä vakiinnuttamiseen. Myös Mäkelä, Puustinen ja Ruoho (2006, 41) esittävät, että viestintä on merkityksiä tuottavia käytäntöjä, joilla ylläpidetään arvoja, uskomuksia ja normeja. Myös Foucault´n (1975) mukaan näkyvyys tai sen rajoittaminen on vallankäyttöä. Visuaalisessa esityksessä oleellista on myös se, mitä ei nähdä ja mikä suljetaan marginaaliin. Pois sulkemalla rakennetaan myös hyväksyttävän ihmisyyden ja hyväksyttävän visuaalisen järjestyksen normia (Seppänen 2008, 44).

Representaatioiden tuottamat ilmiöt voivat olla todellisia ja materiaalisina olemassa, niitä vain tarkastellaan sosiaalisen ja kulttuurillisen muodostumisen kautta. Rossin (2015, 81) mukaan representaatiot normittavat sukupuolia ja seksuaalisuuksia ratkaisevalla tavalla.

Representointi voi myös olla näkyväksi tekemistä. Teresa de Lauretisin (2004) mukaan sukupuolen representaatiojärjestelmään liittyy politiikka, jossa yksilön arvo ja yhteiskunnallinen asema liittyy yksilön omaksumaan sukupuoleen sekä siihen liittyvien merkitysten hyväksyntään. Seppäsen (2008, 13) mukaan merkitystä on paitsi sillä, mitä representoidaan, myös sillä mitä tai ketä jätetään näyttämättä. Visuaalisen järjestyksen tuotannossa haluttua imagoa rakennetaan näyttämättä vain haluttua järjestystä ylläpitäviä ja tuottavia kehoja ja ulkomuotoja.

Visuaaliset representaatiot voivat olla performatiivisia, tuottavia tekoja, jolloin vahva, stereotyyppittävä esitys voi tuottaa kuvan, joka *edustaa koko ryhmää*. Representaatiot voivat tehdä asioista itsestään selviä totuuksia ja paitsi luonnollistaa, myös mytologisoida

esimerkiksi sukupuoleen liittyviä käsityksiä ja malleja. Tällainen toistuva representaatio voi olla esimerkiksi käsitys heteroudesta ainoana luonnollisena seksuaalisuutena (Rossi, 2015). Myös Skeggs (2004) esittää, että representaatiot arvottavat ihmisiä ja käytäntöjä.

Intersektionaalisessa tarkastelussa tietyt etnisyyden, luokan ja sukupuolen yhdistelmät arvottuvat hyväksi ja toiset huonoiksi riippuen kontekstista ja tulkinnan kehiksestä.

Rossin (2015) mukaan sukupuolittuneessa yhteiskunnassa olisi tärkeää, että kaikki sukupuolet olisivat päätöksenteossa edustettuina, mutta samalla tulee muistaa, että nämä edustajat eivät välttämättä edusta kaikkien kansalaisten identiteettejä. Representaatio sekä esittämisen että edustamisen merkityksessä on vallan ja merkitysten kamppailua siitä, ketkä saavat edustaa, ketä edustetaan ja millä kuvilla ja sanoilla. Voidaan ajatella, että kuvien ja sanojen tuottajalla on oma agenda tai käsitys tuotetusta merkkijonosta tai materiaalista: katsojien halutaan tunnistavan tiettyjä viestejä. Kuvallisten tai sanallisten esitysten tekijöiden tarkoitukset ja tavoitteet muodostavat intention, joka välittyy kohdeyleisölle merkitysprosesseissa, joissa vaikuttaa myös viestin vastaanottajien tulkinta. Konstruktionistisessa tulkinnassa katsojat ja kohdeyleisö ei ole vain passiivinen vastaanottaja, vaan prosessilla on vaikutusta heidän toimijuuteensa (Rossi, 2015, 76–83). Seppänen (2008, 41–46) esittää, että valta kytkeytyy sosiaalisiin järjestyksiin, joita myös visuaaliset järjestykset ovat ja valta määrittää, mikä on sallittua ja kiellettyä sekä mitä saa näkyä ja mitä ei. Mäkelän, Puustisen ja Ruohon (2006) mukaan naiskuvaa ei enää nykytutkimuksessa pidetä oikeana tai vääränä, vaan naiskuvat politisoidaan ja esitettyjen kuvien tai roolien kautta herätetään keskustelua myös naisten yhteiskunnallisen aseman muutoksista. Bracewellin (2021) mukaan myös populismin ja sukupuolen yhteyttä on tutkittu aiemmin lähinnä maskuliinisuuden ja miesten roolien kontekstissa. Cynthia Enloen (Enloe 2014) sanoin, missä ovat naiset?

Anu Koivusen ja Marianne Liljeströmin (1996, 25) mukaan feministinen mediatutkimus pyrkii tekemään sukupuolen näkyväksi samalla valtasuhteita tarkastellen. Mäkelä, Puustinen ja Ruoho (2006, 7–18) esittävät, että kyseessä ei kuitenkaan ole yhtenäinen tieteellinen suuntaus, vaan pikemminkin monitieteinen näkökulma, joka keskittyy esimerkiksi sukupuolen representaatioiden analysointiin, yleensä naisoletetuille suunnatun mediatuotannon kontekstissa. Feministinen mediatutkimus on myös poliittista ja tutkimuksen aiheena eivät ole ainoastaan erot, vaan myös yhtäläisyydet sekä monet yhteiskunnalliset, eriarvoistavat rakenteet, joita voivat sukupuolen lisäksi tai ohella olla vaikkapa ikä tai etnisyydet (Mäkelä ym. 2006). Srebernyin ja van Zoonenin (2000, 1–17) mukaan perinteisessä

ymmärtämällä visuaalisia järjestyksiä ja tekemällä niistä perusteltuja tulkintoja. Visuaaliset järjestykset sisältävät vakiintuneita, yhdessä jaettuja kulttuurillisia merkityksiä ja visuaalisen lukutaidon hallintaan sisältyy monitulkintainen, kulttuurisidonnainen sanaton viestintä.

Seppänen (2008) näkee katseen kaksisuuntaisena voimana, jossa tapa esittää vaikuttaa myös tulkitsijan oman subjektin ja minuuden rakentumiseen. Katsominen ei myöskään rajoitu katsomisen tilanteeseen, vaan on muokkautuva, jatkuva prosessi, johon vaikuttavat aiempi vuorovaikutus, kulttuurillinen kokemus sekä mielikuvat.

Stuart Hallin (1997) mukaan visuaalinen ilmaisu, kuten kuva voi olla monimerkityksinen, mutta yleensä jokin merkitys halutaan kuvan esittäjän toimesta asettaa etusijalle ja juuri tätä merkitystä kannattaa etsiä tutkimuksen keinoin. Merkitys voidaan ankkuroida esimerkiksi jonkin tekstin tai symbolin avulla tuohon ensisijaiseen merkitykseensä, jolloin muut mahdolliset merkitykset jäävät sivuosaan, poistuvat kokonaan tai voivat olla päämerkitykseen nähden täysin vastakkaisia. Erilaisuuden vuoksi johonkin kaksinapaisen järjestelmän ääripäähän määritellyltä vaaditaan kuitenkin usein jopa keskenään vastakkaisten ulottuvuuksien esittämistä. Normatiivisesti hallitsevasta osapuolesta erottuva ”toinen” ilmentää jatkuvasti omaa erilaisuuttaan, joka vaatii tulkintaa (Hall 1997, 145–160).

Konnotaatio, eli miellelyhtymä ilmentää kulttuurillisia arvoja ja voi luoda erilaisia vaikutelmia. Konnotaatio liittyy myös kulttuurillisiin myytteihin, eli kertomuksiin, joiden avulla ymmärretään tai selitetään todellisuutta. Myös miehen ja naisen roolit voidaan nähdä moderneina, historiallista luonnollistavina myytteinä, joiden avulla myyttisistä sukupuolirooleista tulee itsestäänselvyyksiä (Seppänen, 2008).

Länsimaisessa elokuvatuotannossa ovat korostuneet aiemmin maskuliinisuuden osoittimina ”kovuus” ja kontrolli, jolloin tilaa heikkouksille ja epävarmuuksille ei ole. Mieheksi tunnustautuvalle katsojalle tämä luo kontrollin ja vallan fantasian (Nixon 1997, 293–329). Fantasiat ovat tärkeitä identiteettien kehittämisessä, koska ne muodostavat sillan tiedostetun ja tiedostamattoman välille. Videossa tai elokuvan kaltaisessa liikkuvassa kuvassa esitetty fantasia voi tuttuja elementtejä käyttämällä auttaa samaistumaan roolihahmoihin (Seppänen 2005, 60–62). Myös de Lauretisin (2004, 139–168) mukaan representaatioilla ja fantasioilla on kytkentä, mutta mediarepresentaatioiden herättämät tuntemukset ja fantasiat riippuvat esimerkiksi sukupuolesta, yhteiskunnallisesta asemasta tai henkilöhistoriasta.

Ihmisillä on yhteiskunnissaan kulttuurillisesti yhdessä ymmärrettäviä käsitteitä, eli mielen tason representaatioita. Mediatuotantoa analysoidaan etsimällä yhteisesti jaettuja

kulttuurillisia merkityksiä ja niiden välisiä yhteyksiä. Kielitieteen perustajan Ferdinand de Saussuren (1959) merkkien välisten erojen ideaan pohjaten mediaesityksen henkilöstä voidaan etsiä sukupuoleen liittyviä merkityksiä, jotka aktivoivat mielen representaatiot, jolloin ”tunnistamme” esitetyn henkilön oletetun sukupuolen. Esimerkiksi elokuvaa katsoessa nämä merkityksellistävät järjestelmät välittävät merkityksiä. Saussurelaisittain määritelty merkki rakentuu merkitsijästä (fyysinen olomuoto) ja merkitystä (merkitsijän idea, aineeton olomuoto, johon merkitsijä viittaa) (Seppänen 2005 ja 2008).

Arkipuheessa vastakkaisuuksien järjestykset, kuten nainen ja mies, tunne ja äly tai pinnallinen ja syvälinen voivat havainnollistaa arvojärjestyksiä ja merkityskamppailuja.

Intersektionaalisessa tutkimusperinteessä on tutkittu useiden eri luokitteluiden, kuten sukupuolen, luokan ja etnisyyksien risteämistä ja merkityksellistymistä eri representaatioteknologioissa (Skeggs 2004). Esimerkiksi Dyerin (1982) mukaan näitä semioottisia merkkejä ja merkityksiä voi tulkita olemusta, käytöstä tai näkyvää toimintaa arvioimalla. Olemuksen arvioinnissa korostuvat ikä, sukupuoli, kansallisuus ja ulkonäkö. Kuvauksen kohdetta voi arvioida ilmeen, katsekontaktin, eleiden ja vaatteiden avulla. Seppänen (2005, 63–64) esittää, että sukupuolen performatiivisuuden idea tarkoittaa sitä, että sukupuoli ilmenee tavoissamme toimia, pukeutumisessa tai ehostuksessa, jolloin peilin edessä tarkistetaan meikin tai hiusten lisäksi myös oma sukupuoli. Seppänen (2008) mukaan sanattoman viestinnän tulkinnassa korostuvat otsan ja kulmakarvojen alue, silmien ja silmäluomien alue sekä poskien, nenän, suun ja leuan alue. Erilaiset tunneilmaisut voidaan nähdä joillakin näistä tai kaikilla näillä kolmella alueella. Kyky tulkita sanatonta viestintää kehittyi kokemuksen sekä toisten ihmisen ja oman itsen tarkkailulla ja sitä voi oppia vain rajallisesti joillain muilla tavoin. Visuaalista lukutaitoa on siis mahdollista kehittää kunkin omista lähtökohdista käsin, mutta tarvitaan myös kykyä pohtia ja kritisoida erilaisia visuaalisia merkityksiä.

4. Feminiinisyyden representoiminen länsimaisessa kontekstissa

”Naiseksi ei synnytä, naiseksi tullaan.” - de Beauvoir (2011, 19)

4.1 Länsimaiset naiskuvat ja feminiiniset roolit

Perinteiseen naiskuvaan on länsimaissa vaikuttanut vahvasti kristillisjuutalainen etiikka ja perinne, jonka käsitykset maskuliinisuudesta ja feminiinisuudesta resonoivat perinteisen

kaksijakoisen sukupuolijaon kanssa. Naisiin ja feminiinisyyteen liitetään herkkyyden, lämmön ja hengellisyyden (äitimyytin) kaltaisia ominaisuuksia, kun taas maskuliinisuus ja mieheys liitetään dominointiin ja vakauteen (Seppälä, 2013). Länsimaisessa kulttuuriperinteessä on perinteisesti ilmennyt huora-madonna kahtiajako, jossa naisoletetut ovat joko epäseksuaalisia äitihahmoja tai äidiksi sopimattomia, miestä varten tarkoitettuja seksiobjekteja. Tähän käsitykseen on kytkeytynyt historiallisesti myös seksuaalisuuteen ja toiminnallisuuteen liittyvä kaksinaismoralismi, jossa miesoletettu on normi ja naisoletettu on edustanut toiseutta (Koivunen 1995, 9–10). Länsimaisen kulttuurin kontekstissa silmiin katsomista pidetään (miehisen) vakauden ja rehellisyyden merkinä, toisin kuin välttelevää ja toisaalle suuntautuvaa katsetta. Alistumista ja epävarmuutta kuvataan puolestaan usein alas suunnatulla katseella (Seppänen 2008, 102).

Srebernyin ja van Zoonenin (2000, 4–5) mukaan maskuliinisuus ja mieheys, sekä feminiinisyys ja naiseus ovat jakautuneet tässä länsimaisessa jaossa julkisen ja yksityisen kehiin (sphere). Myös Spears ja Amos (2013) ovat tutkineet mainosten kontekstissa, miten naiskuva on rakentunut 1900-luvulta 2000-luvulle. Perinteinen kuvaus naisesta on kokkaava, siivoava, lapsia ja/tai miestä hoivaileva kotirouva tai naapurintyttö. Perinteiseen naiskuvaan liittyy Spearsin ja Amoksen (2013) mukaan myös toisarvoisuus, mukautuvaisuus, avuttomuus ja miesselittäminen (mansplaining). Päähenkilönäinen voidaan nähdä perinteisenä arkkityyppinä, jos kuvausympäristö tai tehdyt toimet ovat perinteisen mallin mukaisia. Perinteistä kuvaa haastava kuva naisoletetusta esittäisi naista ja miestä yhtä aktiivisina tai jakamassa päätöksentekoa. Myös naisen esittäminen seksuaalisissa vaatteissa tai yksinään haastavat tämän näkemyksen mukaan perinteistä naiskuvaa. Myös työn kontekstissa johtoasemassa olevaa naista esittävä kuvaus haastaa näitä perinteisiä malleja (Spears & Amos 2013). Myös Gill (2007b, 78–89) tunnistaa suuntauksen, jossa naiset on mainoskontekstissa kuvattu kotirouvina ja/tai äiteinä ja ulkonäön kautta, kun taas miesten kohdalla osoitetaan valtaa ja tilanteen hallintaa. Naiskuva on kapea, eikä näkyvissä ole juurikaan ollut iäkkäitä naisia muussa kuin äidin tai anopin roolissa. Myös seksuaali- ja etniset vähemmistöt sekä vammaiset ovat puuttuneet sananmukaisesti kuvasta. Julkusen (1999) mukaan Suomen sukupuolijärjestelmä on ollut sekoitus perinteistä (sukupuolten työnjako työelämässä) ja modernia (esimerkiksi julkinen lastenhoito).

Leena-Maija Rossin (2003, 36–68) mukaan 2000-luvun alun länsimainen kauneusihanne on pohjannut hoikkuuden vaatimukseen, mutta enenevässä määrin Suomessa on esiintynyt

mainoksissa tuosta mallista poikkeavia, samastuttavia naishahmoja. Suomalaiset naisoletetut voidaan esittää aktiivisina, oma-aloitteisina ja jopa aggressiivisina. Maskuliinisuutta naisissa ilmaistaan suomalaisessa kontekstissa eleiden, vaatteiden ja toiminnan avulla ja naisia voidaan kuvata vahvoina ja fyysisinä. Historiallisesti tätä maskuliinista naiskuvaa edustaa esimerkiksi suosittujen Pekka ja Pätkä -elokuvien kaulinta heilutteleva, kiukkuinen Justiina-vaimo. Kulttuurillisesti suomalaiseksi ajateltua etnisyyttä taas ilmaistaan vaaleiden, maskuliinisten naisten avulla. Naismaskuliinisuutta voidaan esittää feminiinisempää hahmoa vasten tai lyhyillä hiuksilla. Naisten feminiinisuutta puolestaan esitetään pitkällä, tummilla hiuksilla, naisille historiallisesti miellettyillä vaatteilla, kuten hameella tai punaisella värillä, joka viittaa myös naisen seksuaalisuuteen ja viettelyyn. Naisten esittäminen maskuliinisina voi olla myös merkinä tasa-arvon kuvallisesta esittämisestä. Seppäsen (2008, 184–185) mukaan myös väreillä voidaan rakentaa maskuliinisuuksia ja feminiinisyksiä. Vaaleanpunainen liitetään feminiiniseen hempeyteen, tunteisiin ja koristeellisuuteen, kun taas etäinen vaaleansininen ilmaisee harkintaa ja rationaalisuutta.

Gerodetti ja McNaught-Davis (2017) ovat tutkineet Ison-Britannian kontekstissa uuden feminiinisuuden diskurssia, menestyvää feminiinisuutta, jossa feminiinisyys ja naissukupuoli nähdään uusliberaalin sosiaalisen ja poliittisen yhteiskunnallisen muutoksen voittajana. Kyseessä on ”voimaantunut, itsenäinen, leikkisä ja nuorekas”, mutta samalla perinteisten feminiinisuuden ilmaisujen kanssa sekoittuva, post-feministinen sankaritar (McRobbie 2009). Budgeonin (2011) mukaan uuden neoliberaalin feminiinisuuden vaatimukset, kuten itsenäisyys, sekä perinteisen feminiinisuuden vaatimukset kuten ”heteroseksuaalinen haluttavuus ja emotionaalinen herkkyys” muodostavat naisille kompleksisen toimintaympäristön. Gillin (2007b, 81–82) mukaan aiemman perinteisen äidillisen koti-ihmisen ja nuoren seksisymbolin huora-madonna jaon on korvannut näiden kahden yhdistelmä. Harris (2004) muistuttaa, että niin kutsutut ”miesten työt” teollisuudessa ovat dramaattisesti vähentyneet ja työpaikat ovat siirtyneet perinteisesti ”naiselliselle” palvelu- ja viestintäsektorille. Naiset ryhmänä representoidaan yhteiskunnallisen muutoksen voittajina, mutta samaan aikaan tämä menestys myös esitetään ”maskuliinisuuden kriisin” osatekijänä. Koulutuksen ja työelämän naisistuminen (feminisation) (Negra ja Tasker 2014) esitetään yhä enenevässä määrin miesten syrjintänä ja menestyvän naisoletetun varjolla voidaan jättää huomiotta sukupuoleen, luokkaan ja etnisyyteen liittyviä epätasa-arvoisuuksia sekä miesvaltaisia normeja, jotka edelleen vaikuttavat yhteiskunnassa. Näin supermenestyvät feminiinisuudet myös ylläpitävät ja tuottavat näitä normeja eivätkä aktiivisesti pura niitä

(McRobbie 2007). Gillin (2007a) mukaan feminiinisen ja naisten representoiminen perinteisten feminiinisten esitysten kautta miehille suunnatuissa medioissa usein esittää, että nainen voi olla ”molempia”, mutta pohjimmiltaan kyse on kuitenkin seksismistä, jota esitetään ironian varjolla. Naisiin kohdistuvien ristiriitaisten vaatimusten luonnetta kuvaavat myös Walkerdine ja Ringrose (2006) esittämällä ne ”postfeministisenä fantasiana”, jossa naiset pystyvät mukautumaan uusliberaaliin menestyksen käsitykseen miesvaltaisissa järjestelmissä ja samanaikaisesti säilyttävät ”feminiinisyytensä”.

4.2 Oletettu naiseuden identiteetti toiseuden speaktaakkelina

Stuart Hall (1999, 39–89) käsittää identiteetin erilaisissa tiedostetuissa ja tiedostamattomissa prosesseissa jatkuvasti rakentuvaksi kuvitteelliseksi minuudeksi, joka voi koostua esimerkiksi maskuliinisina tai feminiinisinä pidetyistä puolista. Yksilön lisäksi myös kulttuurilla tai kansalla on identiteetti, representaatiojärjestelmä, jota kansalliset instituutiot ja symbolit ilmentävät (Hall 1999). Identiteetti merkityskäytännönä tarkoittaa sitä, että tiettyssä ajassa ja kulttuurissa ymmärretyiltä toimijoilta oletetaan tiettyä olemisen normistoa. Identiteetin ja minän muodostaminen voidaan nähdä työläänä prosessina, jossa tiettyjen sääntöjen avulla johdonmukaisesti tuotetaan kyseisen kulttuurin sisällä ymmärrys tuotetusta identiteetistä (Butler 2006, 241). Stuart Hall (1999, 139–144) kutsuu populaarikulttuurissa suhteessa sukupuoleen, rotuun, luokkaan tai esimerkiksi vammaisuuteen ilmeneviä stereotyyppittäviä erilaisuuden ilmaisuja ja esityksiä *toiseuden speaktaakkeliksi*. Erilaisuutta usein esitetään vastakkaisten, polarisoitujen, kaksijakoisten ääripäiden kautta. Filosofin Jacques Derrida (1981) on esittänyt, että kaksijakoisten vastakohtien välillä olisi myös aina valtasuhde. Kaikki visuaalinen tieto muodostaa tämän näkemyksen mukaan merkityksensä vasta vuorovaikutuksessa. Antropologisen perinteen mukaan kulttuureilla on symboliset rajat, joiden ulkopuolella sijaitsee epänormaali ja erilainen. Psykoanalyysin perinteessä minuuksien riippuu subjektiksi muodostumisesta, joka taas riippuu suhteesta merkityksellisiin ”toisiin”. Subjektiksi muodostuminen tapahtuu suhteessa johonkin, joka sekä täydentää, että puuttuu samaan aikaan, koska se sijaitsee *ulkopuolella*. Erilaisuus on ambivalenttia, hyvää ja pahaa, välttämätöntä ja uhkaavaa samaan aikaan. Erilaisuus muodostaa sosiaalisen identiteetin ja sukupuolitettuna subjektina olevan minuuden (Hall 1999, 152-160).

Hirdmanin (1990) vaikutusvaltaisen sukupuoli-järjestelmän teorian mukaan sukupuoli järjestyy erillään pidon (separation) sekä arvojärjestyksen mukaan, jossa maskuliininen ja

mies on arvotettu normiksi. Erillään pidon perusteella elämä ja työ jaetaan sukupuolten arvojärjestyksen mukaisesti, jolloin feminiininen ja maskuliininen määritellään kaksijakoisesti, vastakkaisin ominaisuuksin. Sukupuolijärjestelmässä on nähtävissä ajallinen jatkuvuus, jossa ero, arvojärjestykset ja heteronormi on muotoiltu historiassa ja muotoillaan jatkuvasti uudelleen. Naiseksi oletetut palautuvat yhä uudelleen miesten kanssa eriarvoisiksi. Länsimaisessa kulttuuriperinteessä aineellinen, symbolinen ja kulttuurillinen valta on ollut miesten hallussa, samoin kuin sen määrittely, mikä ja mitä on nainen. Judith Butler (2006) ja monet queer-teoreetikot näkevät käsityksen kahdesta anatomis-biologisesta, vain toisiinsa vetoa tuntevasta sukupuolesta heteronormatiivisena vallankäyttönä. Heteronormi ylläpitää jakoa kahteen ”erilaiseen”, ”vastakkaiseen” ja tehtävänjaoltaan eriytyneeseen sukupuoleen (Julkunen 2010, 16–21).

5. Sukupuolen representaatiot oikeistopopulistisessa diskurssissa

”Suurin osa miehistä ei onnistu täyttämään hegemonisen maskuliinisuuden vaatimuksia kuin osittain, mutta he osallistuvat silti sen tekemiseen, koska hegemonia vaikuttaa asioiden luonnolliselta tilalta, järkevältä ja normaalilta” Arto Jokinen (2010, 132).

5.1 Oikeistopopulismi vallan diskurssina ja maskuliinisuuden kriisi

Stuart Hallin mukaan (1999, 105) diskurssit ovat tapoja esittää ja tuottaa merkityksellistä tietoa jostakin aiheesta. Tuon tiedon vaikutus sosiaalisiin käytäntöihin ja asenteisiin tuottaa todellisia seurauksia, jotka vaikuttavat yhteiskuntiin ja ihmisten elämään. Foucault´n mukaan (1999) jaossa meihin ja muihin on kysymys vallankäytöstä, eikä merkitystä olekaan sillä, onko diskurssi todenmukainen, vaan sillä, miten se käytännössä vaikuttaa. Diskurssia käyttävä asemoituu väistämättä toimijaksi, johon nähden tarvitaan määrittäviä toiseuksia ja diskurssin tuottajilla on valta tehdä diskurssista todellisuutta. Foucault (1990) näkee diskurssit representaatiojärjestelminä, jotka tuottavat kielen käytäntöjen avulla tietoa aina tietyissä valtasuhteissa. Tutkimalla diskursseja saa näin ollen tietoa representaatioiden sijainnista ja toiminnasta. Esimerkiksi Sean Nixon (1997) on käyttänyt Foucault´n diskursiivisen vallan käsitettä käsitellessään vallan tuottamista maskuliinisuuden rakenteiden, kuten tiettyjen visuaalisten koodistojen ja katsantotapojen kautta.

Populismissa hyödynnetään erilaisia ideologioita, jotka vetoavat itsensä syrjityksi kokevaan ryhmään, joka näin voi nähdä itsensä täytenä poliittisena toimijana (Herkman 2019, 60–63). Mikäli ideologian käsitettä ajatellaan Fairgloughin (1992, 87) mukaan sosiaalista todellisuutta koskevien representaatioiden ja väitteiden kokoelmana, joita välitetään ja vahvistetaan diskurssin avulla, on mahdollista käsitellä oikeistopopulismia yhtenäisenä poliittisena ideologiana. Populistinen radikaalioikeisto voidaan nähdä yhtenäisenä puolueperheenä, jolla on tiettyjä yhteisiä ominaispiirteitä (Mudde 2007, 12–15). Länsimaisessa oikeistopopulismissa ilmenee liberaalien arvojen mukaisten poliittisten ratkaisujen, globalisaation, maahanmuuton ja EU:n legitimitietin kyseenalaistamista sekä islam- ja muslimivastaisuutta. Oikeistopopulististen puolueiden erot liittyvät kunkin puolueen kotimaan historiaan, yhteiskunnallispoliittiseen tilanteeseen ja puolueen johtajan persoonaan.

Uusfasistit ovat nähneet oikeistopopulistisissa liikkeissä mahdollisuuden edistää omia agendojaan. Yhteiskunnallinen muutos on tuottanut uusia, yrittämiseen nojaavia yhteiskuntaluokkia, jotka kokevat sekä eliitin, että sosiaaliturvan varassa elävien kansalaisten ja maahanmuuttajien, riistävän itseään. Näistä yhteiskuntaluokista tulee sekä oikeistoradikalismia, että oikeistopopulismia kannattajakuntaa (Jokisalo 2016, 97–102). Myös Norocel ym. (2020) pitävät oikeistopopulismia yhtenäisenä ideologiana, jossa paradoksaalisesti juuri valkoisen hallitsevan maskuliinisuuden edustajat kokevat itsensä taloudellisesti ja sosiaalisesti syrjityksi ja yhteiskunnan marginaaliin työnnettyksi. Norocel ym. (2020) ovat tutkineet intersektionaalisessa viitekehyksessä valkoisen pohjoismaisen maskuliinisuuden rakentumista sukupuolen, seksuaalisuuden, luokan sekä rodun kautta Suomen ja Ruotsin oikeistopopulistisessa poliittisessä mediassa. Oikeistopopulistinen liikehdintä voidaan nähdä myös ”vihaisten miesten” aktivoitumisena sekä Euroopassa, että maailmanlaajuisesti. Myös Kimmel (2017) on luonut ”loukkaantuneen etuoikeuden” käsitteen, jonka mukaan valkoisten miesten ”synnyinoikeudet” on anastettu joidenkin oikeuksia ansaitsemattomien toiseuksien toimesta. Erzeelin ja Rashkovan (2017) mukaan noita toiseuksia edustavat maahanmuuttajien lisäksi esimerkiksi naiset ja feministit. Oikeistopopulistinen identiteettipolitiikka koskee kaikkia yhteiskunnan jäseniä poliittisesta suuntautumisesta riippumatta ja määrittelee, kuka kuuluu ”kansaan”, ketkä ovat ”me” ja ketkä ovat ”ne” (Jokisalo 2016, 117–124). Laclau (2005) mukaan tämä vihollisuuden kehys toimii yhdistävänä tekijänä kertomalla ihmisille, keitä he eivät ole ja jo valmiina yhteiskunnassa olemassa olevat vihamielisyydet valjastetaan populistisen agendan käyttövoimaksi.

Dworkin (1983) esitti jo 1980-luvulla, että oikeistopopulistiset liikkeet puhuttelevat myös naisten ahdistuksia ja pelkoja tuottaen näin myös ”feminiiniä vihaa”. Sen sijaan, että naiset rohkaistaan kohtaamaan lähellä olevien miesten tuottama seksuaalisen ja muun väkivallan uhka, tämä hallitseviin ja hyväksikäyttäviin miehiin kohdistuva viha projisoidaan omista läheisistä jonnekin kauas ulkopuoliseen ja erilaiseen. Beasley (2008) mukaan hegemoninen maskuliinisuus, monimuotoiset maskuliinisuudet ja oikeistopopulismi voidaan ajatella myös ”ideaalina diskursiivisena legitimisaationa”, jossa poliittinen koneisto kokoaa erilaiset tietyssä arvojärjestyksessä olevat maskuliinisuudet yhteen sen sijaan, että puhuttaisiin vain sosiaalisesti hallitsevien miesten valta-asemasta. Kimmelin (2003, 604) mukaan oikeistopopulismien ideologiaan voidaan liittää myös autoritarianismi, nativismi ja vain omia kansalaisia suosiva hyvinvointisovinismi, jotka myös idealisoivat sukupuolittuneita sosiaalisia valtajärjestyksiä. Roose (2017) esittää, että länsimaisessa kontekstissa uusliberaalit muutokset ovat johtaneet maskuliinisuuden kriisiin erityisesti työväenluokkaisten ja epäselvissä työsuhteissa tai työttöminä olevien miesten keskuudessa.

Saresma (2018, 177–200) on luonut sukupuolipopulismien käsitteen, joka tarkoittaa oikeistopopulististen puolueiden tasapainoilua sukupuolten tasa-arvon yhteiskunnallisten vaatimusten ja niihin päällisin puolin sitoutumisen sekä olemuksellisen, heteronormatiivisen, valkoisen ydinperhehanteen kanssa. Oikeistopopulistiseen sukupuolidiskurssiin liittyy ydinperheeseen ja ydinarvoihin kohdistuva ”uhka” ja miehet sekä naiset ajatellaan suhteessa biologiseen lisääntymiseen. Jokisalon (2016) mukaan olisi olemassa oikeistopopulistinen nationalismipohjainen ajatus paitsi yhtenäisestä kansasta, myös yhtenäisistä arvoista, jolloin moraalikäsitteet, arvot ja tavat ovat muuttumattomia ja määrittävät tietynlaisen politiikan, elämisen ja ajattelun ainoaksi mahdolliseksi. Oikeistopopulismi muodostaa vastakkainasettelun määritellyn yhteisen ykseyden tai ”kansan” ulkopuolelle, ”eliittiin”, etnisiin vähemmistöihin tai sosiaaliturvan varassa eläviin saaden tukensa ihmisiltä, jotka kokevat taloudellisen tai sosiaalisen asemansa olevan uhattuna. Oikeistopopulistisessa poliittisessä viestinnässä joudutaan tasapainoilemaan kotikentän ja potentiaalisten, maltillisempien äänestäjien välimaastossa. Oman väen kesken viestinnän sisällöt ovat radikaalimpia, kun ulospäin pyritään näyttämään maltillisemmalta (Herkman 2019). Käsittelemällä turvallisuuden teemoja tavallisissa arjen paikoissa oikeistopopulististen puolueiden teksti- ja mediatuotanto pyrkii myös uudelleenmäärittelemään poliittista liikkumatilaa (Rydgren 2007, 246).

5.2 Toksinen maskuliinisuus ja miehinen feminiinisyys oikeistopopulistisissa puolueissa

Toksinen maskuliinisuus on käsite, jota on 1990-luvulta lähtien käytetty politiikan sukupuolittuneiden käytösmallien ja kehityskulkujen havainnointiin. Tässä merkityksessään käsitteellä viitataan siihen, että luodaan ulkopuolisen toiseuden avulla sosiaalisten ja poliittisten suhteiden arvojärjestys, joka hyödyttää toksisen maskuliinisuuden käyttäjää. Hegemoninen maskuliinisuus itsessään hyväksyy paitsi naiseksi katsottujen, myös muiden yhteiskunnan maskuliinuuksien alistamisen (Childs ja Hughes 2018, Connell 2014). Toksinen maskuliinisuus voidaan katsoa tämän hegemonisen hallinnan äärimuodoksi, jonka puitteissa etnisen valtaryhmän heteroseksuaalisena ja terveenä esiintyvät henkilöt käyttävät hallinnan välineenä (hetero)seksismiä, naisvihaa, homopelkoa ja kilpailukulttuuria (Parent ym. 2018, Kupers 2015 sekä Bjarnegård ja Murray 2018).

Oliver Daddow ja Isabelle Hertner (2019) ovat kehittäneet kehyksen, jonka avulla voi arvioida toksisen maskuliinisuuden esiintymistä puoluekulttuurissa kuuden eri indikaattorin avulla. Toksinen maskuliinista puoluekulttuuria ilmaisee ensisijaisesti ajatus perinteisestä heteroseksuaalisesta maskuliinisuudesta uhattuna, homofobian hyväksyntä, naisten aliarvostus, ulosjättäminen ja häirintä sekä kielellisen ja ruumiillisen vihamielisyyden sieto sekä naisia, että miehiä kohtaan. Toksinen maskuliinisuuden diskursseja puolueiden yhteydessä ovat Daddowin ja Hertnerin (2019) kehyksen mukaan kieltäytyminen esimerkiksi naisten myönteisestä erityiskohtelusta ja hyperkilpailullisuus, jossa sisäpiiriin kohdistetut ulkopiiriin katsottujen tasa-arvoisuusvaatimukset nähdään häiriöinä. Lisäksi Daddow ja Hertner (2019) esittävät kehyksessään, että sekä perinteisen maskuliinisen johtajuuskuvaston ihannointi edistämällä toimintoja, jotka historiassa ovat jättäneet naiset ulkopuolelle sekä naisten perinteisten roolien ihannoiminen työssä sekä sosiaalisessa ja perhe-elämässä ovat toksisen maskuliinisuuden diskursseja.

Maskuliinisen hegemonian idea pohjaa Gramscin käsityksiin vallan käytöstä sosiaalisissa ja kulttuurillisissa instituutioissa (Connell, 1995). Jokisen (1999 ja 2010) mukaan suurin osa miehistä tukee hegemoniaa, osa tiedostamattaan, koska sen avulla saatavilla on kuitenkin sukupuoleen perustuvia etuoikeuksia. Maskuliinisuuden puutteena pidetään ”heikkoutta, pehmeyttä, tunteellisuutta ja naisellisia eleitä”. Suomalaisen maskuliinisuuden merkitseviä symboleita ovat Julkusen (2010, 59) mukaan esimerkiksi marsalkka Mannerheim, Antti Rokka ja talvisota. Myös homoseksuaalisuus laillistettiin Julkusen (2010) mukaan Suomessa

verrattain myöhään, mikä vihjaa vahvasta heteronormista. Perinteinen maskuliininen ihanne erityisesti oikeistopopulismien yhteydessä on rakentunut kovan työn, alkuperäisyyden ja maaseutu- ja pikkukaupunkimaisuuden avulla (Hughey 2010).

Morganin (2005) mukaan myös yhteiskuntaluokan perusteella on erotettavissa erilaisia maskuliinisuuksia, kuten keskiluokkainen solmiota ja tummaa pukua käyttävä maskuliinisuus tai työväenluokkainen, mahdollisesti seksistinen, ruumiillisempi ”äijämäisyys”. Suomessa on myös edelleen kaikuja perheen pää -ihanteesta. Jämähäneet käsitykset sukupuolirooleista ja oma kokemus toisen epäonnistumisesta omassa roolissaan voivat johtaa myös väkivaltaiseen vallankäyttöön (Marttala, 2011, 40–44). Hugheyn (2010) mukaan maailmanlaajuinen kapitalistinen muutos on muuttanut myös maskuliinisuuden mallia moninaisempaan suuntaan, jossa ilmaistaan modernia, koulutusta ja tyyliä. Tämä käänne näkyy myös oikeistopopulistisessa diskurssissa, koska näitä ominaisuuksia ei yhdistetä enää ainoastaan keskiluokkaan tai eliittiin. Valkoisuus ja heteroseksuaalisuus ovat kuitenkin edelleen myös näiden moninaisten maskuliinisuuksien keskiössä. ”Valkoiset, pohjoismaiset” maskuliinisuudet ovat kontekstiriippuvaisia ja jatkuvasti uudelleentulkinnan ja uudelleenarvioinnin alaisia. Kontekstista ja ajasta riippuen maskuliinisuuden etuoikeus toisiinsa nähden määritellään ja rakennetaan esimerkiksi median avulla rodun, luokan, etnisyyden ja/tai sukupuolen sosiaalisten rakenteiden akseleilla (Norocel ym. 2020).

6. Perussuomalaisen kampanjavideot eduskuntavaaleissa vuosina 2015 ja 2019

Perussuomalaiset on puolueena noussut maaseutupuolue SMP:n raunioille ja kasvattanut tasaisesti kannattajakuntaansa 2000-luvun alusta saakka, kunnes nousi suurpuolueiden joukkoon ”jytyn” myötä vuonna 2011. Puolueen pitkäaikainen puheenjohtaja Timo Soini yhdisti menestyksekkäästi vennomolaisen SMP-väen sekä puolueessa vaikuttaneen radikaalimman maahanmuuttovastaisen siiven (Palonen & Saresma 2017). Viimeaikaisessa tutkimuksessa Perussuomalaiset on määritelty usein oikeistopopulistisena puolueena, joskin tässä muodostuu Suomen yhteydessä ristiriita, koska puolue itse edustaa periaatteessa vastustamaansa valtaeliittiä kotimaansa korkeimmissa hallinnollisissa elimissä (Norocel ym. 2020). Esimerkiksi Mudde (2007) on esittänyt, että oikeistopopulistiset puolueet ovat ”miesten puolueita” ja myös Perussuomalaisissa on ollut läpi koko historiansa ajan vahva miesoletettujen edustus sekä puolueessa, että äänestäjäkunnassa. Vuoden 2015 vaaleissa joka viides mies ja 15 prosenttia naisista äänesti Perussuomalaisia ja puolueella oli hyvin monimuotoinen ja

vaihteleva kannattajakunta sekä iän, että koulutus- ja tulotaustan perusteella, vaikkakin painottuen työväenluokkaisein miehiin (Westinen ym. 2020). Ylä-Anttilan ja Luhtakallion (2017) mukaan Perussuomalaisissa on selkeä sukupuolten ero, jossa puolueessa toimivat naisoletetut nostavat esiin sosiaalisen oikeudenmukaisuuden teemoja, toisin kuin miesoletetut toimijat, joskin molemmat kaksinapaisesti ajatellut sukupuolet yhdistyvät maahanmuuttoteeman ympärille. Puolueen materiaalien perusteella Perussuomalaisten sukupuolipolitiikka on konservatiivista ja nojaa perinteisiin sukupuolirooleihin. Naisille annetaan Ylä-Anttilan (2017) mukaan esimerkiksi Perussuomalainen-lehdessä näkyvyyttä lähinnä tukijan roolissa ja tasa-arvokysymyksiä käsitellään äitiyden tai miesten roolien ja erityisesti isyysoikeuksien kautta. Perussuomalaisten oikeistopopulismissa on näkyvillä yleisiä oikeistopopulistisia antifeministisiä agendoja, kuten ”jo saavutettu” tasa-arvo, jota vertaillaan esimerkiksi muslimimaiden tasa-arvotilanteeseen. Näin ohitetaan kotimaiset tasa-arvokysymykset ja tuetaan olemassa olevia valtarakenteita. Uusliberaali, kilpailullinen, maskuliininen poliittinen käänne liittyy puolueen kasvavaan menestykseen miesten keskuudessa (Ylä-Anttila ym. 2017).

Perussuomalaisen puolueen maskuliininen ihanne ainakin Perussuomalainen-lehden perusteella oli Ylä-Anttilan (2017) mukaan vielä Timo Soinin aikoihin vahvasti työväentaustainen edustaen ”aitoa oikeaa alkuperäistä suomalaisuutta”. Soini poikkosi itsekkin keskiluokan hoikkuuden ja pukukoodin ihanteesta ylipainoisena, huonosti istuvassa puvussa ja rasvaisessa tukassa (Norocel ym. 2020). Myös puolueen ehdokkaat esittivät Ylä-Anttilan (2017) mukaan mielellään jalat maassa olevaa, työteliästä perheen päätä, jolla on maskuliinisia harrasteita ja ”puhdas valkoinen suomalainen” geneettinen tausta. Valkoisuus, heteronormi, ydinperheihanne ja talvisota yhdistettiin Perussuomalaisessa maskuliinisuuskäsityksessä ”suomalaiseen mieheyteen” ja sukupuoliroolit nähtiin olemuksellisina. Myös ”yhteisillä kristillisillä arvoilla” rakennettiin tätä perussuomalaisen puolueen maskuliinista ihannetta, jossa korostuu vahvasti biologinen isyys ja myös miesten osallistuminen lasten hoitoon sekä kasvatukseen kodin ja ydinperheen yhteydessä naisen kumppanina (Norocel ym. 2020 ja Ylä-Anttila 2017).

Puolueessa alkoi 2010-luvulla käänne etnonationalistisempaan suuntaan uuden puheenjohtajan Jussi Halla-Ahon myötä, joka edusti kaupunkimaisempaa, moninaisempaa maskuliinisuutta. Käänne näkyi vahvasti jo vuoden 2011 eduskuntavaaleissa, joissa siirryttiin taloudellisen epätasa-arvon teemoista muukalaisvihan suuntaan. Käänne huipentui vuonna 2017 kun Soini hävisi puheenjohtajaaanestyksen Jussi Halla-Aholle ja suuri osa Perussuomalaisten

hallitustoimijoista jatkoi erillään Sinisten puolueena (Norocel ym. 2020 ja Westinen ym. 2020). Vuoden 2019 eduskuntavaaleissa valittiin ennätysmäärä naisia eduskuntaan ja vaikka Perussuomalaiset nousi toiseksi suurimmaksi puolueeksi, Perussuomalaisten ehdokkaista ja valituista vain noin 30 % oli naisia. Samalla nähtiin Perussuomalaisista vuoteen 2015 verrattuna entistä suurempi siirtymä miesten puolueeksi, kun joka neljäs kaikista miehiksi tunnistautuvista äänestäjistä äänesti Perussuomalaisia ja vuoteen 2015 verrattuna puolueen kannatus laski naiseksi tunnistautuvien keskuudessa viisi prosenttiyksikköä, eli vain noin joka kymmenes nainen antoi äänensä Perussuomalaisille. Äänestäjäkunnassa on ollut nähtävillä myös lievää siirtymää oikeistolaisempaan, maahanmuuttovastaisempaan ja seksuaalivähemmistökielteisempään suuntaan vuosien 2015 ja 2019 välillä (Westinen ym. 2020).

6.1 Aineisto ja menetelmä

Puolueen sukupuolirepresentaation kriittisessä tarkastelussa voidaan teoriaan suhteuttamalla arvioida puolueen paradigman muutoksia eri puoluejohtajien kausilla suhteessa eduskuntavaalien lopputulemaan sekä naisten poliittiseen representaatioon, jolloin tulee valita riittävän edustava ja näkyvä otos. Tämän vuoksi valitsin tarkastelun kohteeksi eduskuntavaaleja edeltäneet merkittävimmät kampanjavideot tutkituilta vuosilta.

Tutkimuksessa analysoitavat Perussuomalaisten eduskuntavaalien kampanjavideot ovat ”Ratkaisija” vuodelta 2015, jolla on yli 5000 katselukertaa YouTubessa 4.4.2020 sekä ”Ketutus” vuodelta 2019, jolla on yli 500 000 katselukertaa YouTubessa 4.4.2020.

Käsittelen kampanjavideoiden sisältöä tulkitsemalla sukupuolen symbolien ja merkitysten visuaalista tuotantoa semioottisen ja laadullisen rakenteellisen representaatioanalyysin avulla suhteutettuna esitettyihin teorioihin. Pyrkimyksenä on sukupuoleen liittyvien kulttuurillisten ja sosiaalisten merkitysten ymmärtäminen länsimaisessa, suomalaisessa ja oikeistopopulistisessa kontekstissa.

6.2 Analyysi Perussuomalaisten vuoden 2015 eduskuntavaalien kampanjvideosta

Kuva 1. Kuvakaappaus Perussuomalaisten vuoden 2015 eduskuntavaalien kampanjvideosta ”Sinä olet ratkaisija. Käytä ääntäsi”.

”Ratkaisija”

”Sinä olet ratkaisija. Käytä ääntäsi.”, sanotaan Suomen Uutisten YouTubeen 16.4.2015 lataamassa Perussuomalaisten eduskuntavaalivideossa. Videon kesto on kaksi minuuttia, 20 sekuntia ja se pohjautuu länsimaisista elokuvista tuttuun supersankarifantasiaan, jossa ”tavallinen mies” voi ottaa vallan omiin käsiinsä ja lähtee taistelemaan epäoikeudenmukaisuutta vastaan demokratian pelastamiseksi. Fantasia tarjoaa kontrollin ja vaikuttamisen tunteen, jonka saavuttaisi äänestämällä Perussuomalaisia (Nixon 1997 ja Jokisalo 2016). Video on kuvattu miehen näkökulmasta ja myös videon ”supersankari” on mies. Naisia kuvataan kuitenkin myös aktiivisessa, toiminnallisessa roolissa, joskin perinteisen sukupuoliroolin tiimoilta.

Kohdassa 0:35 teksti toteaa ”Ennen olin aivan tavallinen tallaja” ja samalla esitetään ”tavallisen tallajan” merkinä selkeästi miesoletettua, sotkuisin hiuksin ja harmaaseen villapaitaan pukeutunutta maskuliinista, mahdollisesti työväenluokkaista, hahmoa suorittamassa perinteistä maskuliinista tekoa (autolla ajaminen) (Seppänen 2005 ja 2008, Norocel ym. 2020 ja Ylä-Anttila 2017). Kohdassa 1:03 kuvataan ”leipäjono”, jossa millään ruokahahmoista ei ole silmin havaittavia selkeitä feminiinisiä ominaisuuksia, vaan ne vaikuttavat kaikki väreillä (esimerkiksi vihreä) ja työväenluokkaisilla vaatteilla rakennetuilta maskuliinisilta hahmoilta (Seppänen 2005 ja 2008).

Kohdassa 1:05 nähdään videon ensimmäinen selkeä naisoletettu hahmo: hoikka, huulipunaa ja korvakoruja käyttävä, mutta lyhyttukkainen sairaanhoitajan asussa oleva, kiireisen oloinen naishahmo huutaa tekstissä ”Näkemiin, lasku tulee perässä!” samalla kun heittää ikkunasta kohdassa 1:10 näkyvän seuraavan naishahmon, punaiseen hameeseen pukeutuneen kiukkuisen, harvahampaisen iäkkään naishenkilön (mummon) joka toteaa ikkunasta lentäessään ”Aika heikko huoltosuhde”. Tässä voidaan nähdä perinteisen feminiinisyyden (Seppälä 2013) piirteiden ja sairaanhoitajan ammatin lisäksi, kuinka naishahmo symboloi epäoikeudenmukaista ja heikompia syrjivää (hoito)järjestelmää (Kimmel 2003). Mummon heittäminen ikkunasta saattaa esittää myös liberaalin feminismin tai nuorten naisten uhkaa (Negra ym. 2014). Hahmon vierellä on kuitenkin hyvin maskuliinisen näköinen, isoleukainen ja leveäharteinen miesoletettu, jolla on päättäväinen ilme ja kädet puuskassa (Seppänen 2008). Naishahmo ei esiinny yksinään, eikä mahdollisesti tee päätöksiä yksin ja myös katsoo alaspäin, eli hahmo ei kuitenkaan haasta perinteistä naisen tottelevaista ja mukautuvaa ihannetta eikä uusliberaalia, itsenäistä feminiinisyyttä voida havaita tästä materiaalista (Seppänen 2008, Rossi 2008, Spears & Amos 2013, Gerodetti ja McNaught-Davis 2017).

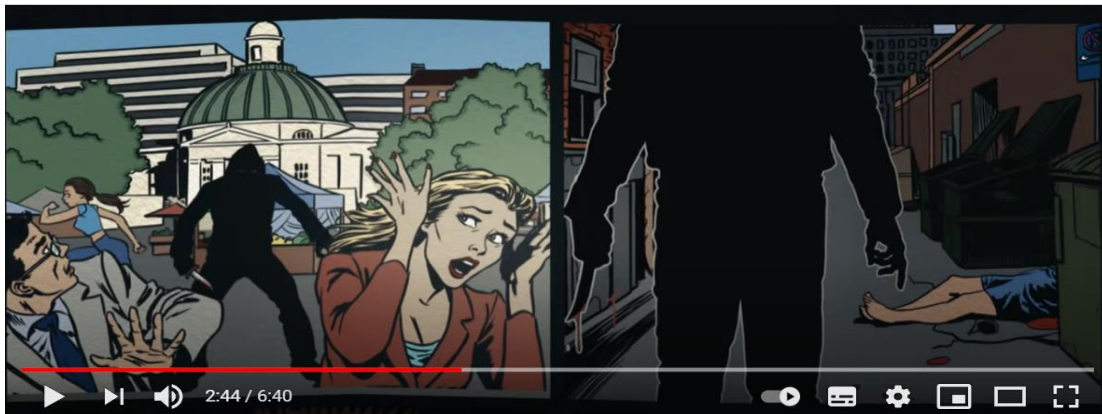
Kohdassa 1:41 äänestyspaikalla kohdataan kolmas naishahmo, lyhyttukkainen, korvakoruja ja meikkiä käyttävä, suu auki tuijottava, korkeakauluksiseen, mahdollisesti perinteiseen vaatteeseen tai jakkupukuun sonnustautunut naisoletettu, joka seisoo jonossa vaatteiden perusteella työväenluokkaisten miesoletettujen takana. Hahmon merkitys jää hieman epäselväksi. Mahdollisesti tarkoituksena on ilmentää tasa-arvoa äänestystilanteessa, alemman keskiluokan naista tai mahdollisesti valkokaulustyöntekijää, joka jää sananmukaisesti näiden työväenluokkaisten miesten taakse jonossa (Hughey 2010 ja Morgan 2005). Yksi mieshahmoista kysyy supersankarilta kohdassa 1:43 ”Mikäs mies se sinä olet” johon supersankari vastaa ”Minä olen sinä”.

Videossa ei esiinny naisia perinteisten roolien ulkopuolella tai muita, kuin valkoihoisia ihmisiä. Mikäli kaikki maskuliiniseksi tunnistettavat mieshahmot lasketaan, niitä esiintyy videolla kymmenen, kun naisoletettuja hahmoja on kolme. Tässä voidaan nähdä toksisen maskuliinisuuden (perinteiset naisroolit, valkoisuus), sekä vain miehen esittäminen ”tavallisena tallaajana” eli ihmisen normina, että laajemman oikeistopopulistisen diskurssin piirteitä (Koivunen 1995, Norocel ym. 2020 ja Daddow ym. 2019). Naishahmot esiintyvät kielteisessä, ”naisistunutta” järjestelmää kuvastavassa roolissa, pelastettavan roolissa sekä

tukiroolissa ja heillä on kaksi puheakuplaa, kun miehisillä hahmoilla niitä on yli 20. Videolla kuitenkin esiintyy iäkäs naisoletettu, joten niiltä osin feminiinisyyttä ilmaistaan otokseen nähden monipuolisesti, kun taas maskuliinisuus esitetään selkeästi työväenluokkaisessa muodossaan ja myös naishahmoilla esiintyy maskuliinisuuden (ja ehkä tasa-arvon?) merkinä lyhyet hiukset.

6.3 Analyysi Perussuomalaisten vuoden 2019 eduskuntavaalien kampanjavideosta

Kuva 2. Kuvakaappaus Perussuomalaisten vuoden 2019 eduskuntavaalien kampanjavideosta ”V niin kuin ketutus”.

”Ketutus”

”V niin kuin ketutus” on Suomen Uutisten YouTubeen 20.3.2019 lataama Perussuomalaisten eduskuntavaalivideo, jonka kesto on kuusi minuuttia, 40 sekuntia. Myös tässä videossa liikutaan supersankarifantasian ja sarjakuvan maailmassa, mutta nyt ”tavallisen miehen” puolesta taistelee ”yhteisen ketutuksen” eli vihan synnyttämä hirviö, joka laittaa ”korruptoituneet pukumiehet” kuriin ja järjestykseen. Kertoja on mies ja video kuvataan miehen näkökulmasta. Lähes kaikki aktiiviset, näkyvät toimijat ovat miesoletettuja, jotka esittävät ”toivottavaa” valkoista etnisyyttä tai ”ei toivottavaa, torjuttavaa” rodullistettua etnisyyttä. Suuri osa videosta esittää myös Norocelin ym.(2020), Ylä-Anttilan (2017) ja Hugheyn (2010) tunnistamia erilaisia maskuliinisuuksia, kuten valtaa symboloivia, pukuun pukeutuneita ja naamiota käyttäviä keskiluokkaista maskuliinisuutta edustavia mieshahmoja, sekä näiden vastakohtana yhteiskunnassa syrjityksi, työttömäksi ja yksinäisyyteen liitettäviä moninaisia ja työväenluokkaisia maskuliinisuuksia. Videossa on vahvoja talvisodan ja Kalevalan henkeen liittyviä konnotaatioita. Tässä videossa nainen ei symboloi valtaa käyttävää järjestelmää lainkaan, vaan sen tekevät ainoastaan Hallin (1999) ja Seppäsen (2008) määrittelemät valkoihoiset ”pukumiehet”. Ketutus-hirviössä voidaan

nähdä Seppäsen (2005 ja 2008), Norocelin ym. (2020) sekä Ylä-Anttilan (2017) määrittelemän perinteisen, perussuomalaisen maskuliinisuuden ja jonkinlaisen Kalevalaisen muinaismaskuliinisuuden ilmiintyminen pitkän ruokkoamattoman parran ja likaisen, lihaksikkaan ruumiillisuuden kautta. Videolla esitetään, että ”tavallinen, työssäkäyvä ihminen” on parkkihallissa omaa yhteiskunnallista huonoa onneaan sureva, kaljuuntuva, parrakas ja valkoihoinen miesoletettu, jolla on kauluspaita, mutta ei kuitenkaan solmiota.

Videolla erottuu selkeästi kaksi toisistaan erottuvaa naistyyppiä, jotka näyttävät noudattelevan Koivusen (1995) ja Seppälän (2013) tunnistamaa perinteisen juutalais-kristillisen länsimaisen perinteen huora-madonna kahtiajakoa. Lapsia hoivaava, perinteitä kunnioittava (näkyvätön?) kotiäiti ja vaalea, suomalaiskansallinen ja terveen, hoikan oloinen, (herkkä ja kirkuva) naapurintyttö/koulutyttö ovat tunnettuja perinteisen feminiinisen käsityksen stereotyyppiä (Amos ym. 2013). Kuitenkin videossa kaikki perinteisen ydinperheen ja lasten ulkopuolella esiintyvät naiseudet ovat Rossin (2003) määritelmän mukaisesti hyperfeminiinisiä, isorintaisia, hoikkia, terveitä ja pitkätukkaisia ja heidät esitetään seksuaalisena, miesten maskuliinisuutta rakentavana objektina.

”Madonnat”:

Kohdassa 1:27 hyvin hämärä hahmo koristelee kuusta kotona kahden poikalapsen kanssa. Hahmon sukupuolesta tai ulkonäöstä ei saa kunnolla selvää. Kodin perinteinen ympäristö ja lapset kuitenkin viittaavat Rossin (2003) määritelmien perusteella naisoletettuun.

Kohdassa 2:46 näkyy naishahmon siluetti käsi kädessä ilmeisesti pienen tyttölapsen tai ainakin pitkätukkaisen lapsen kanssa palavalla kadulla ja samalla kuuluu kertojan selitys siitä, kuinka naisten ja lasten turvallinen kulkeminen on historiaa. Tässä törmätään jälleen ”näkyvättömään” naisoletettuun, joka esiintyy lapsen seurassa. Naiseksi hahmon voi tunnistaa Rossin (2003), Sreberнын ym. (2000) sekä Amoksen ym. (2013) määrittelyn perusteella pitkistä hiuksista ja pitkästä, hamemaisesta takista sekä siroista piirteistä. Nämä naiset eivät tarvitse miehiä samaan kuvaan kanssaan, vaan he esiintyvät omalla oikeudellaan ja itsenäisesti, kuitenkin vain tässä hyväksytyssä perinteisessä äitiyden kontekstissa. Heihin myös kohdistuu jonkinlaista uhkaa ja sanotaan, että he ja heidän lapsensa eivät ole turvassa. Suoraa väkivaltaa ei kuitenkaan nähdä.

”Huorat”:

Kohdassa 1:53 vaaleatukkainen, seksikäs ja isorintainen koulutyttö ”koulutyttöhomeessa” ja saparoissa kaapataan rodullistetun ruskeaihoisin käsin punaiseen pakettiautoon ja kuuluu tytön kirkaisu. Stuart Hallin (1997) hengessä voidaan arvioida, että ilmeisesti koulutyttömyisyydellä ja hameella on ollut tarkoitus kuvata tytön alaikäisyyttä ja haavoittuvuutta, eikä sinänsä seksualisoida kohdetta. Tytön hahmo kuitenkin asetetaan tilanteessa seksuaalisena objektina (miehisen) katseen kohteeksi.

Kohdassa 2:43 esiintyy Gerodettin ja McNaught-Davisin (2017) sekä O’Brienin (2009) määrittelemään uusliberaaliin menestyjäfeminiinisyyteen viittaavia naishahmoja, kuten tumman pitkän tukan omaava, urheilullinen, vaaleansiniseen pukeutunut, nuoren näköinen nainen, sekä jälleen vaalea, isorintainen, punaiseen bleiseriin pukeutunut, pitkätukkainen, meikattu nainen, joka pelästyneen näköisenä ja ehkä huutaen pakenee puukkoa heiluttelevaa maskuliinista hahmoa. Kohdassa 2:46 näkyy ilmeisesti sama nainen verilammikossa, lyhyehkö sinertävä hame ja kengättömät jalat sivukujalta pilkistäen veitsihahmon ollessa etualalla. Veitsimiehellä esitetään etnisiä piirteitä esimerkiksi kulmakarvojen ja ihonvärin avulla samalla Seppäsen (2008) määrittelemää sanatonta viestintää tuottaen.

Kohdassa 4:36 feminiiniset hahmot juhlivat pukumies-johtajien (valtaa symboloivassa?) limusiinissa, heillä on Rossin (2003) feminiinisen määrittelyä mukaillen pitkät, tummat hiukset, isot rinnat, paljastavat vaatteet ja leveät hymyt sekä alkoholilasit käsissään. Heitä näytetään seksuaalisesti vihjaavissa asennoissa ja samassa kuvassa seteleiden kanssa. Yksi näistä naishahmoista on myös tulkittavissa jonkin muun, kuin valkoisen etnisyyden edustajana. Nämä naisen stereotyypit ovat hyvin feminiinisiä pitkien, tummien tai vaaleiden hiusten sekä Seppäsen (2008) määritelmän mukaisesti hempeiden värien tai punaisen värin myötä. Punaisella bleiserillä, urheilullisilla vaatteilla tai kalliilla mustalla juhramekolla voisi ymmärtää viittauksen Gerodettin ja McNaught-Davisin (2017) määrittelemän uusliberaalin, menestyvän, työssäkäyvän feminiinin suuntaan, mutta myös Rossin (2003) määrittelemään seksuaalisuuteen ja viehättävyyteen. Näillä nuorilla tai nuorehkoilla naisilla ei myöskään ole lapsia tai puolisoa kuvassa, joskin naiset esiintyvät McRobbien (2009) määritelmän mukaisesti kuvissa aina erilaisten miesten ja maskuliinisuuksien seurassa tai peilinä. Näihin naisiin myös kohdistuu suoraa väkivallan uhkaa ja väkivaltaa, samoin kuin keskiluokkaista maskuliinisuutta esittäviin kasvottomiin maskuliinisuuksiin ja heidän palvelijoihinsa.

Väkivaltaa myös esitetään avoimesti, eikä peiteltysti. Naisiin kohdistuva uhka ja väkivalta ilmennetään rodullistettuun mieskehoon, kun taas ”hallitseviin valkoihoisiin maskuliinisuuksiin” kohdistuva suora väkivalta tapahtuu Ketutus-hirviön alkukantaisen Kalevala-maskuliinisuuden muodossa ja annetaan lopussa kuitenkin anteeksi.

7. Johtopäätökset

Puheenjohtajan vaihdoksen jälkeen vuosien 2015 ja 2019 välillä on aineistona olleiden kampanjavideoiden perusteella tapahtunut merkittävä muutos paitsi puolueen mediaympäristössä, myös Perussuomalaisten tavassa esittää paitsi feminiinisyttä ja naisia, myös maskuliinisuutta. Kampanjavideomateriaalin perusteella puolueen sosiaalisen median näkyvyys on merkittävästi kasvanut ainakin YouTuben kontekstissa ja saattaa heijastella myös puolueen kannattajakunnan muutosta, jossa on ollut nähtävillä eduskuntavaalitutkimusten perusteella pientä nuorentumista. Hyppäys 5000 ja 500 000 klikkauskerran välillä on todella merkittävä. Jussi Halla-ahon Perussuomalaiset ovat vuoden 2019 kampanjavideon perusteella siirtyneet soinnilaisesta naiskannattajien inklusiosta ajassa taaksepäin naisten ja feminiinisuuden esittämisen osalta. Siinä, missä Soinin aikana esitettiin erilaisia ja eri ikäisiä feminiinisyksiä myös naisistuneen valtakoneiston edustajana, halla-aholainen feminiinisyys on jaettu kahteen leiriin, joista toinen edustaa äitiyteen ja kotiin liittyvää mystiikkaa ja toinen on hyvännäköinen seksiobjekti, jonka avulla rakennetaan joko kielteistä tai myönteistä käsitystä samassa kuvassa esiintyvistä mieshahmosta.

Yhteistä kampanjavideomateriaalin perusteella ovat etnisen valkoihoisuuden ja heteronormatiivisuuden esittäminen, sillä lähes kaikki naishahmot ovat luokiteltavissa valkoihoisiksi. Siinä, missä Soinin aikana vuonna 2015 muita etnisyyksiä ei ollut näkyvissä lainkaan ja sosiaalisen epäoikeudenmukaisuuden teemat olivat esillä, Halla-ahon aikana vuonna 2019 esitettiin jo klassisen fasistisen muukalaisvihan hengessä suoraan etnisiin merkein selkeästi erottuva alempiarvoinen, etninen maskuliinisuus, jonka kerrotaan olevan uhka ”madonnanaisille” ja heidän lapsilleen, mutta joiden väkivaltaa kauniita, nuoria ”huoranaisia” kohtaan esitetään materiaalissa hyvinkin kouriintuntuvasti, lähes rangaistuksen omaisesti. ”Huoranaisten” joukossa on myös seksualisoitua etnisyyttä edustava naishahmo. Myös vallan symboliikka on halla-aholaisessa kampanjavideossa viety tilanteeseen, jossa vain maskuliiniset hahmot toimivat vallan ja eliitin indikaattoreina. ”Madonnanaisten” roolina on lasten hoitaminen ja ”huoranaisille” jää avuttomana

kirkuminen, kaapatuksi tai tapetuksi joutuminen sekä valtaa symboloivien ylä- ja keskiluokkaisten, keski-ikäisten pukumies-maskuliinisuuksien (seksuaalinen) miellyttäminen rahan motivoimana.

Kampanjavideon perusteella Soinin aikoihin toteutui ainoastaan toksisen maskuliinisuuden perinteisten naisroolien indikaattori, jos sekään. Voisi siis melkein ajatella, että vuonna 2015 Soinin Perussuomalaiset oli pikemminkin agraaripopulistinen (Herkman 2019), kuin oikeistopopulistinen puolue. Halla-ahon Perussuomalaisilla täyttyy kampanjavideon perusteella useita Daddown ja Hertnerin (2019) määrittelemiä toksisen maskuliinisuuden indikaattoreita perinteisten roolien lisäksi, kuten naisten aliarvioiminen ja perinteisen maskuliinisen johtajuuskuvaston ihannointi. Halla-ahon Perussuomalaiset on siis vuoden 2019 materiaalin perusteella esittänyt toksisempaa, seksistisempää ja väkivaltaisempaa sukupuolten valtajärjestystä ja korostanut miesten valtarakenteiden ja miehisen vaikuttamisen yhteiskunnallisia rakenteita. Soinin kampanjavideon vuodelta 2015 voidaan ajatella vielä olleen populistisen humoristinen, mutta vuoden 2019 materiaalin voidaan arvioida herättäneen monissa naisiksi, sukupuolivähemmistöihin tai etnisesti tunnistautuvissa ihmisissä kielteisiä tunteita ja vaikuttaneen jopa omanarvon tunteeseen ikävällä tavalla. Naiset on toiseutettu esittämällä miehisyys ihmisyyden normina sekä perinteisillä, jopa seksistisillä naisrooleilla. Vuoden 2019 eduskuntavaaleissa Perussuomalaiset erottui muista puolueista selkeästi lisäämällä kannatustaan miesten parissa samalla kun naisiksi tunnistautuvat kannattajat äänestivät muita puolueita tai jättivät kokonaan äänestämättä. Uskallan väittää, että sukupuoleen liittyvillä (piilo)asenteilla ja representoinnilla voi olla jonkinlaista merkitystä eduskuntavaalien lopputulokseen, koska joka neljäs suomalainen mieheksi tunnistautuva henkilö äänesti tällaista materiaalia tuottanutta puoluetta, mutta naisiksi itsensä tunnistavien kannatus väheni selkeästi erityisesti muihin puolueisiin verrattuna. Mikäli populistiset puolueet todella ratsastavat yhteiskunnassa jo valmiiksi olemassa olevilla arvoilla, asenteilla ja kulttuurivirtauksilla, tutkimustulos Perussuomalaisten esittämästä naiskuvasta ja sen suosiosta mieheksi tunnistautuvien äänestäjien parissa viittaa suomalaisen yhteiskunnan syvärakenteissa olevan kulttuurillisen naisvihan ja toksisen maskuliinisuuden olemassaoloon. Tehty tutkimus otoksineen on hyvin kapea ja tulkinnanvarainen, mutta uskaltaisin kuitenkin esittää, että sillä on viitteellistä merkitystä pohdittaessa sukupuolten representaatiota suomalaisen oikeistopopulismien yhteydessä, koska se näyttää vahvistavan esimerkiksi Yhdistyneiden kansakuntien naisiin liittyvien ennakkoluulojen esiintymisestä kertovia tutkimustuloksia ja

vastaavan kysymykseen naisiin kohdistuvan lähisuhdeväkivallan yleisyydestä Suomessa. Feminiinisen ilmaisuiden ja toteutuneen politiikan välisestä yhteydestä olisi mielenkiintoista saada lisää tutkimusta.

8. Lähteet

Beasley, C. 2008, Rethinking Hegemonic Masculinity in a Globalizing World, *Men and Masculinities*, 11 (1) s. 86–103. DOI 10.1177/1097184X08315102

Beauvoir, S.d. 2011, Toinen sukupuoli II: Eletty kokemus, Koskinen, I, Lukkari, H & Ruonakoski E. (suom.) Tammi, Helsinki.

Bjarnegård, E. & Murray, R. 2018, Critical Perspectives on Men and Masculinities in Politics: Introduction, *Politics & gender* 14(2), s.264–265. DOI 10.1017/S1743923X18000132

Bracewell, L. 2021, Gender, Populism, and the QAnon Conspiracy Movement, *Frontiers in sociology*, 5. DOI 10.3389/fsoc.2020.615727.

Budgeon, S. 2011, Third-wave feminism and the politics of gender in late modernity, Palgrave Macmillan, Basingstoke.

Butler, J. 2006 Hankala sukupuoli. Feminismi ja identiteetin kumous. Pulkkinen, T & Rossi, L(käänt.) Gaudeamus, Helsinki.

Cater, Leonie 2021 Finland's women-led government targeted by online harassment, Politico 17.3.2021. Haettu 12.4.2021 osoitteesta <https://www.politico.eu/article/sanna-marin-finland-online-harassment-women-government-targeted/>

Childs, S. & Hughes, M. 2018, “Which men?” How an Intersectional Perspective on Men and Masculinities Helps Explain Women's Political Underrepresentation, *Politics & Gender*, 14(2), s. 282–287. DOI 10.1017/S1743923X1800017X.

Connell, R. 2014, The study of masculinities, *Qualitative Research Journal*, 14(1), s. 5–15. DOI 10.1108/QRJ-03-2014-0006.

Daddow, O. & Hertner, I. 2019, Interpreting toxic masculinity in political parties: A framework for analysis, *Party Politics*, s.1-2. DOI 10.1177/1354068819887591.

Dworkin, A. 1983, Right Wing Women: the politics of domesticated females, *Women's Pr*, Lontoo.

Dyer, G. 1982, Advertising as communication. Routledge, Lontoo.

Enloe, C. 2014, Bananas, beaches, and bases: making feminist sense of international politics, University of California Press, Berkeley, Kalifornia.

Erzeel, S. & Rashkova, E. 2017, Still Men's Parties? Gender and the Radical Right in Comparative Perspective, *West European Politics*, 40 (4). s. 812–20. DOI 10.1080/01402382.2017.1286181.

Fairclough, N. 1992, Discourse and Social Change. Polity Press, Cambridge.

Foucault, M. 1975, Discipline and Punish, the Birth of the Prison, Random House, USA 1989.

Foucault, M. 1990, The History of Sexuality 1. An Introduction. Hurley, R.(käänt). Vintage Books, New York.

Gill, R. 2007a, Postfeminist media culture: Elements of a sensibility, *European Journal of Cultural Studies* 10(2) s. 147-166. DOI 10.1177/1367549407075898

Gill, R. 2007b, Gender and the Media, Polity, Cambridge.

Gerodetti, N. & McNaught-Davis, M. 2017, Feminisation of success or successful femininities? Disentangling 'new femininities' under neoliberal conditions, *The European Journal of Women's Studies*, 24 (4). s. 351-365. ISSN 1350-5068 DOI 10.1177/1350506817715045.

Hall, S. 1997, Representation: cultural representations and signifying practices, SAGE Publications, Lontoo.

Hall, S.1999, Identiteetti, Herkman, J. & Lehtonen, M. (toim.), Vastapaino, Tampere.

Haraldsson A. & Wängnerud L. 2019, The effect of media sexism on women's political ambition: evidence from a worldwide study, *Feminist Media Studies*, 19(4), s.525-541. DOI: 10.1080/14680777.2018.1468797.

Harjunen, H. & Saresma, T. 2012, Sukupuoli nyt! : purkamisia ja neuvotteluja, Kampus, Jyväskylä.

Harris, A. 2004, *Future Girl*, Routledge, New York.

Herkman, J. 2019, *Populismien aika*, Vastapaino, Tampere.

Hinkula, E 2021, Naisviha näkyy arkisissa käytännöissä ja pahimmillaan väkivaltana – tutkijan mukaan siitä vaietaan, vaikka ei pitäisi, Yle, 24.2.2021 <https://yle.fi/uutiset/3-11793132> luettu:12.4.2021

Hirdman, Y. 1990, The Gender System, Theoretical Reflections on the Social Subordination of Women. *The study of Power and Democracy in Sweden, English series*, 40. Tukholma.

Hughey, M.W. 2010, The (dis)similarities of white racial identities: the conceptual framework of 'hegemonic whiteness', *Ethnic and racial studies* 33 (8) s.1289–309. DOI 10.1080/01419870903125069.

Jokinen, A. 1999, Suomalainen miestutkimus ja -liike: muutoksen mahdollisuus? Teoksessa: Jokinen. *Mies ja muutos. Kriittisen miestutkimuksen teemoja*. Tampereen yliopisto. s.15-51.

Jokinen, A. 2010, Kriittinen mies – ja maskuliinisuustutkimus. Teoksessa Saresma, Rossi ja Juvonen (toim.) *Käsikirja sukupuoleen*. Vastapaino, Tampere.

Jokisalo, J, 2016, *Euroopan radikaali oikeisto*, Into Kustannus, Helsinki.

Juvonen, T., Rossi, L. & Saresma, T. 2010, *Käsikirja sukupuoleen*, Vastapaino, Tampere.

Julkunen, R. 1999, Gender, Work, Welfare State. Teoksessa: Lipponen & Setälä (toim.), *Women in Finland*, s.67–90. Otava, Helsinki.

Julkunen, R. 2010, *Sukupuolen järjestykset ja tasa-arvon paradoksit*, Vastapaino, Tampere

- Kimmel, M. 2003, Globalization and Its Mal(e)contents: The Gendered Moral and Political Economy of Terrorism, *International Sociology*, 18(3) s.603–620.
- Kimmel, M. 2017, *Angry White Men: American Masculinity at the End of an Era*. Nation Books, New York.
- Koivunen, A. & Liljeström, M. (toim.) 1996, *Avainsanat. 10 askelta feministiseen tutkimukseen*. Vastapaino, Tampere.
- Koivunen, H. 1995. *Madonna ja huora*. Otava, Helsinki.
- Kovala, U., Lähdesmäki, T., Palonen, E., Parkkinen, L., Pöysä, J., Ruotsalainen, M., Saresma, T. & Vaarakallio, T. 2017, *Jätkät & jytkyt : perussuomalaiset ja populismin retoriikka*, Vastapaino, Tampere.
- Kovala, U., Palonen, E., Ruotsalainen, M. & Saresma, T. 2018, *Populism on the loose*, Jyväskylän yliopisto.
- Kärkkäinen, E. 2019, *Gender and Party Politics in Finland : Explaining regional differences in women’s political representation within a political party*. Helsingin yliopisto.
- Laclau, E. 2005, *On populist reason*. Verso, Lontoo.
- Lauretis, T.d. 2004 *Itsepäinen vietti: kirjoituksia sukupuolesta, elokuvasta ja seksuaalisuudesta*, Toim. Koivunen. Suom. Palin & Sivenius. Vastapaino, Tampere.
- Lilliefeldt, E. 2011, *European Party Politics and Gender : Configuring Gender-Balanced Parliamentary Presence*, *Stockholm Studies in Politics* 141. Tukholman yliopisto.
- Marttala, P. 2011, *Parisuhdeväkivallan monet muodot*. Teoksessa: Hannus, Mehtola, Natunen, Ojuri (toim.) *Naiseus ja parisuhdeväkivalta, Ensi- ja turvakotien liiton raportti* 13. Kariston kirjapaino, Hämeenlinna.
- McRobbie, A. 2001, *Good Girls, Bad Girls? Female Success and the New Meritocracy*. In: Morley D, Robins K (toim.) *British Cultural Studies: Geography, Nationality, and Identity*. Oxford University Press, New York, s. 361-372.
- McRobbie A. 2009, *The Aftermath of Feminism*. Sage, Lontoo.

- McRobbie A. 2015, Notes on the perfect. Competitive femininity in neoliberal times. *Australian Feminist Studies* 30(83) s. 3-20.
- Mudde, C. 2007, *The Populist Radical Right in Europe*. Cambridge University Press.
- Mäkelä, A., Puustinen, L. & Ruoho, I. (toim.) 2006, *Sukupuolishow, Johdatus feministiseen mediatutkimukseen*. Gaudeamus, Helsinki.
- Nato Strategic Communications Centre of Excellence NATO StratCom COE (2021) Abuse of power: coordinated online harassment of Finnish government ministers. Haettu 1.4.2021 osoitteesta <https://www.stratcomcoe.org/abuse-power-coordinated-online-harassment-finnish-government-ministers>
- Negra, D. & Tasker, Y. 2014, *Gendering the Recession: Media and Culture in the Age of Austerity*. Duke University Press, Durham.
- Niemi, M.K. 2017, *Vallan ja johtajuuden sukupuoli, onko tasa-arvo jo saavutettu?* Teoksessa: Niemi, Raunio & Ruostesaari (toim.) *Poliittinen valta Suomessa, Vastapaino*, Tampere.
- Nixon, S. 1997, *Exhibiting masculinity*. Teoksessa: Stuart Hall (toim.) *Representation, Cultural Representations and signifying practices*. Sage, London & New Delhi.
- Norocel, O.C., Saresma, T., Lähdesmäki, T. & Ruotsalainen, M. 2020, Discursive Constructions of White Nordic Masculinities in Right-wing Populist Media, *Men and masculinities*, 23(3-4), s. 425-446. DOI 10.1177/1097184X18780459.
- O'Brien, D. 2015, *Rising to the Top: Gender, Political Performance and Party Leadership in Parliamentary Democracies*, *American Journal of Political Science* 59(4), s.1022-1039.
- Palonen, E. & Saresma, T. 2017, *Jätkät ja jytkyt, perussuomalaiset ja populismin retoriikka*, Vastapaino, Tampere.
- Parent, M., Gobble, T. & Rochlen, A. 2018, *Social media behavior, toxic masculinity, and depression*. *Psychology of Men and Masculinity*. Epub ahead of print April 2018. DOI: 10.1037/men0000156
- Press, A. 1991, *Women watching television, Gender, Class and Generation in the American Television Experience*. University of Pennsylvania Press, Philadelphia.

- Ringrose, J. 2007, Successful girls? Complicating post-feminist, neoliberal discourses of educational achievement and gender equality. *Gender and Education* 19(4), s. 471-489.
- Ringrose, J. 2013, *Postfeminist Education?: Girls and the Sexual Politics of Schooling*. Oxon: Routledge.
- Ringrose, J. & Epstein, D. 2015, Postfeminist educational media panics, girl power and the problem/promise of ‘successful girls’. Teoksessa Richardson D. & Robinson V.(toim.) *Introducing Gender and Women’s Studies*. 4th Edition. Basingstoke: Palgrave Macmillan, s. 188-205.
- Roose, J. 2017, “Citizenship, Masculinities and Political Populism. Preliminary Considerations in the Context of Contemporary Social Challenges.” Teoksessa *The Transformation of Citizenship 3: Struggle, Resistance and Violence*, Mackert & Turner (toim.) 56–76. Routledge, Abingdon. UK.
- Rossi, L. 2003, *Heterotekstas: televisiomainonta sukupuolituotantona*, Gaudeamus, Helsinki.
- Rossi, L. 2006, *Mainonta sukupuolituotantona*, teoksessa Mäkelä, A., Puustinen, L. & Ruoho, I. (toim.) *Sukupuolishow, Johdatus feministiseen mediatutkimukseen*. Gaudeamus, Helsinki.
- Rossi, L. 2015, *Muuttuva sukupuoli, seksuaalisuuden, luokan ja värin politiikkaa*, Gaudeamus, Helsinki.
- Saussure, F.d. 1959, *Course in General Linguistics*. Fontana/Collins, New York 1959.
- Saresma, T. 2018, “Gender Populism. Three Cases of Finns Party Actors’ Traditionalist Anti-Feminism.” In *Populism on the Loose*, Kovala, Palonen, Ruotsalainen, Saresma, (toim.) *Nykykulttuuri*. Jyväskylä s.177–200.
- Seppälä, S. 2013, *Naiseus, varhaiskristillisiä ja juutalaisia näkökulmia*, Kirjapaja, Helsinki.
- Seppänen, J. 2005, *Visuaalinen kulttuuri, teoriaa ja metodeja mediakuvan tulkitsijalle*, Vastapaino, Tampere
- Seppänen, J. 2008, *Katseen voima: kohti visuaalista lukutaitoa*, Vastapaino, Tampere.
- Skeggs, B. 2004, *Class, Self, Culture*. Routledge, Lontoo & New York.

Spears, N. & Amos, C. 2013, Twentieth century female ad images: Cultural interconnections, social learning, and the dialectical logic of advertising, *Journal of Business Research*, 67(4), 2014, s.441-448. DOI 10.1016/j.jbusres.2013.03.030.

Sreberny, A. & Zoonen, van L. 2000, Gender, Politics and Communication, Hampton Press, Cresskill, New Jersey

United Nations Development Programme UNDP (2020) The Gender Social Norms Index (GSNI), Gender Social Norms Index data tables (Excel). Haettu 1.4.2021 osoitteesta <http://hdr.undp.org/en/gsni>

Walkerdine V, Ringrose J. 2006, Femininities: Reclassifying upward mobility and the neoliberal subject. Teoksessa: Francis B, Skelton C. (toim.) Gender and Education Handbook. Thousand Oaks. Sage. s. 31-46.

Westinen, J., Pitkänen, V. & Kestilä-Kekkonen, E. 2020, Perussuomalaisen äänestäjäkunnan muutos 2011–2019, teoksessa: Poliittikan ilmastonmuutos, Eduskuntavaalitutkimus 2019, Borg, Kestilä-Kekkonen & Wass (toim.) *Oikeusministeriön julkaisuja, selvityksiä ja ohjeita* 5/2020 s.307-331

Wolsfeld, G. 2011, Making Sense of Media and politics: Five Principles in Political Communication, Routledge, New York.

Ylä-Anttila T. & Luhtakallio E. 2017, Contesting Gender Equality Politics in Finland: The Finns Party Effect. Teoksessa: Köttig M., Bitzan R., Petö A. (toim.) Gender and Far Right Politics in Europe. Gender and Politics. Palgrave Macmillan, Cham.
https://doi.org/10.1007/978-3-319-43533-6_3

Aineisto:

“Ratkaisija”

Sinä olet ratkaisija. Käytä ääntäsi <https://www.youtube.com/watch?v=5pPjMEA02Ug>
Suomen Uutiset, Perussuomalaiset 16.4.2015, katsottu 4.4.2020

”Ketutus”

V niin kuin ketutus <https://www.youtube.com/watch?v=dzCK4tTu2nE> Suomen Uutiset, Perussuomalaiset 20.3.2019, katsottu 4.4.2020